

Kuikka Esapekka

Senaatti-konsernin lausunto talousvaliokunnalle

Talousvaliokunta / HE 2/2026 vp / Lausuntopyyntö

Senaatti-kiinteistöt kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleiset huomiot

Esitettyjen hankintalain muutosten tavoitteena on vahvistaa julkisten varojen tehokasta käyttöä, kestävyyttä, turvallisuutta ja huoltovarmuutta. Nämä tavoitteet ovat kannatettavia, mutta taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna ehdotetut muutokset lisäävät hankintayksiköiden hallinnollista työmäärää, dokumentointivelvoitteita sekä oikeudellista riskiä. Näiden yhteisvaikutuksena hankintaprosessien läpimenoajat todennäköisesti pitenevät ja transaktiokustannukset kasvavat.

Useissa kohdissa sääntely tiukentuu ilman, että esityksessä on esitetty kattavaa arviota hallinnollisten lisävelvoitteiden kokonaiskustannuksista. Riskinä on, että sääntely lisää kustannuksia ainakin lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä enemmän kuin se tuottaa säästöjä kilpailun tai laadun paranemisen kautta.

Erityishuomio koskien virallisen lausuntokierroksen jälkeen lisättyä uutta 136§:n 2. momentin 5-kohdan muutosta

Senaatti-konserni vastaa valtion tilahallinnasta sekä -hankinnoista ja olemme tästä yllättävästä virallisen HE-lausumiskierroksen jälkeen ilman mitään ennakkotietoa tehdystä lakimuutosehdotuksesta todella huolissamme. Muutosesityksen taustalla on mahdollisesti ollut jonkunlainen yhteys KKV:n toimivaltuuksien laajentamiseen koskien kansallisen kynnysarvon ylittävien urakoiden laittomia suora-hankintoja.

Nykyinen lainsäädäntö, joka sallii vähäarvoiset sopimusmuutokset sopimuskaudella ei käsittääksemme liity eikä tulekaan liittyä KKV:n suora-hankintojen valvontavaltuuteen, koska niiden

Kuikka Esapekka

mukaisissa muutoksissa ei ole kyse laittomista suorahankinnoista, vaan EU-direktiivissä nimenomaisesti täysin sallituista vähäarvoisista sopimusmuutoksista. Kiteytettynä KKV:n valtuudet koskevat laittomien suorahankintojen valvontaa ja lainsäädännön nimenomaisesti sallimissa muutoksissa ei ole kyse suorahankinnasta. Tästä syystä muutos olisi epälooginen, riittämättömästi perusteltu sekä huomattava poikkeus voimassa olevasta hankintadirektiivistä, eikä tällaista tulisi nähdäksemme Suomessa tehdä.

Huomasimme, että vasta virallisen lausuntokierroksen jälkeen eduskuntaan vietyyn HE:en oli yllättäen lisätty 136§:n 2 momentin 5 kohtaan suuri muutos koskien urakoiden vähäarvoisten muutosten hyväksyttävää arvoa. Urakoissa oltaisiin nyt siis muuttamassa tämä sallittu muutosvara EU-kynnyksen n. 5,5 M€:sta kansalliseen kynnysarvoon eli 150 000 €:on kansallisessa lainsäädännössämme. Samaan aikaan ei kuitenkaan olla muuttamassa tavaroiden ja palveluiden vastaavaa arvoa. Kyseinen muutos poikkeaisi olennaisella tavalla nykyisestä laista sekä klassisesta EU:n hankintadirektiivistä. Tällä muutoksella olisi huomattava ja olennainen negatiivinen vaikutus kaikkien urakoita hankkivien hankintayksiköiden tekemiseen sopimuskaudella. Olisimme asiaan ottaneet tiukasti kantaa, jos tähän olisi ollut mahdollista lausua, samoin olisi moni muukin urakoita hankkiva hankintayksikkö. Tietääksemme aiheesta ei ole käyty julkisuudessa minkäänlaista keskustelua, eikä erityisesti julkisia urakkahankintoja tekeviä hankintayksiköitä ole aiheesta muutenkaan kuultu.

Esimerkiksi Senaatti-konsernissa kilpailutetaan jatkuvasti kymmenien miljoonien urakoita, eikä sadan miljoonakaan ylittävät urakat ole harvinaisuuksia. Tyypillisesti rakennusurakoissa tulee tehtäväksi 7–20 %:ia muutostöitä (rakennuttajatahosta riippumatta), joten ehdotetun muutoksen mukainen raja-arvo 150 000 € täytyisi todella nopeasti. Urakat poikkeavat olennaisesti tavara- ja palveluhankinnoista. Esimerkiksi ne ovat perusominaisuuksiltaan sellaisia hankintoja, että niihin tulee jotain muutoksia lähes aina. Koska kyseiset hankintalajit ovat luonteeltaan erilaisia, on niille säädetty myös olennaisesti toisistaan poikkeavat EU-kynnysarvot. Nykyisen hankintalain toisen urakka-raja-arvon eli 136§:n 4 mom. sisältämän 15 %:n säännön perusteella ehdotettu 150 000 € tulisi jo vastaan 1 miljoonan euron arvoisissa urakoissa, jotka ovat rakennustöitä hankkivien hankintayksiköiden mittapuulla todella pieniä urakoita. Tämäkin kuvastaa uuden HE:n esittämän raja-arvon epäsuhtaisuutta itsessään.

Kuikka Esapekka

Muutoksen vaikutukset

Kyseinen muutosmahdollisuus on nimenomaan säädetty EU:n hankintadirektiiviin siitä syystä, että se joustavoittaisi ja mahdollistaisi järkevän hankintayksikön toiminnan sopimuskausilla väistämättä eteen tulevilla muutostilanteilla. Hankintalainsäädännön haastavuus on ollut yleisemminkin keskustelujen aiheena pitkään ja esim. EU-komissio on asettanut tavoitteeksi joustavoittaa ja helpottaa tulevaa hankintalainsäädäntöä. Edelliseen perustuen emme näe tarkoituksenmukaisena, että suomalaista hankintalainsäädäntöä lähdetään tässä tilanteessa tiukentamaan EU:n ilmoittamien tavoitteisiin nähden vastaiseen suuntaan.

Tällaisenaan kyseisestä pykälästä tulisi syntyään merkittävä haaste urakoita kilpailuttaville ja toteuttaville hankintayksiköille. Hankinnan kokoon nähden suhteessa pieniäkään ja todellisia muutostarpeita ei lähtökohtaisesti voitaisi toteuttaa kyseisellä perusteella. Muutos johtaisi äärimmäisen epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin, kun pahimmillaan pitäisi lähteä kilpailuttamaan keskeneräistä urakkaa uusiksi tai pyrkiä perustelemaan muutoksia muilla muutosperusteilla, jotka edellyttäisivät esimerkiksi sopimusmuutosilmoitusten julkaisemista joka kerta erikseen vaatien käytännössä täysin turhaa hallinnollista lisätyötä ja edelleen altistaen prosessin uusille valitusmahdollisuuksille myös toteutusvaiheessa. Tämä johtaisi todennäköisesti lisääntyneisiin oikeusprosesseihin, olennaisiin viivästyksiin rakennusprosesseissa, oikeusvarmuuden heikkenemiseen ja edellisten seurauksena myös huomattavaan kustannuskasvuun.

Hankintojen pakollinen jakaminen osiin (75 §)

Senaatti-kiinteistöt toteaa, että nykyinenkin lainsäädäntö pitää sisällään riittävät velvoitteet osiin jakamisesta. Ehdotuksen mukainen valitusoikeuden lisääminen jakamattomuudesta lisää valitusmahdollisuuksia, pitkittää hankintaprosesseja ja aiheuttaa kustannuksia sekä toiminnallisia haasteita sopimuskauden viivästyessä.

Ilmoitus- ja dokumentointivelvoitteiden lisääntyminen (58, 60 ja 101 §)

Pakollinen jälki-ilmoitus 30 päivän määräajassa kaikista kansallisista hankinnoista merkitsee pysyvää lisätyötä. Erityisesti suurivolyymisissä hankintayksiköissä vaikutus kumuloituu merkittäväksi.

Kuikka Esapekka

Tarvittavat järjestelmämuutokset ja henkilöstöresurssit aiheuttavat lisäkustannuksia. Hallinnollisen työn lisääntyminen ei tuota lisäarvoa hankinnan lopputulokseen, mutta kasvattaa kokonaiskustannuksia.

Kokonaisarvio

Lakimuutosten yhteisvaikutus on todennäköisesti kustannuksia lisäävä erityisesti lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Hallinnollinen työ lisääntyy, sopimushallinta monimutkaistuu ja oikeudellinen riski kasvaa. Mahdolliset kilpailun lisääntymisestä syntyvät säästöt ovat epävarmoja ja riippuvat markkinarakenteesta.

Esapekka Kuikka, hankintajohtaja

Senaatti-kiinteistöt